טיט הנרוק יוכיח שמצטרף לארבעים סאה והטובל בו לא עלתה לו טבילה: **מתני'** העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל ר' אליעזר פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין: **גמ'** תנא מודה ר' אליעזר שאם הגביהה מן הקרקע טפח או שהפליגה מן הכותל טפח שהיא כשרה מאי טעמייהו דרבנן שיפועי אהלים כאהלים דמו אביי אשכחיה לרב יוסף דקא גני בכילת חתנים בסוכה אמר ליה כמאן כר' אליעזר שבקת רבנן ועבדת כר' אליעזר אמר ליה ברייתא איפכא תני ר' אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין שבקת מתניתין ועבדת כברייתא אמר ליה מתניתין יחידאה היא דתניא העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל רבי נתן אומר רבי אליעזר פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין: **מתני'** מחצלת קנים גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה רבי אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה: **גמ'** הא גופה קשיא אמרת עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה טעמא דעשאה לשכיבה הא סתמא לסיכוך והדר תני לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא לשכיבה הא לא קשיא כאן בגדולה כאן בקטנה (בשלמא לרבנן לא קשיא אלא לרבי אליעזר קשיא דתנן) רבי אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה טעמא דעשאה לשכיבה הא סתמא לסיכוך אימא סיפא עשאה לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא לשכיבה אלא אמר רבא בגדולה כ"ע לא פליגי דסתמא לסיכוך כי פליגי בקטנה תנא קמא סבר סתם קטנה לשכיבה ורבי אליעזר סבר סתם קטנה נמי לסיכוך

והכי

טיט הנרוק יוכיח. שראוי להריקו מכלי אל כלי כגון שהוא רך: **שמצטרף.** להשלים שיעור מ' סאה: **והטובל בו.** במ' סאה שכולו טיט נרוק: **לא עלתה לו טבילה.** דהכי תנן במסכת מקואות (פ"ז מ"א) אלו מעלין ולא פוסלין השלג והברד והכפור והגליד והמלח וטיט הנרוק. ומעלין היינו משלימין אשלומי אין בפני עצמו לא: **מתני' כמין צריף.** כוך של ציידין שאורבין בה את העופות ועשוי ככוורת שמשפעת והולכת שגגו וקירותיו אחד: **או שסמכה לכותל.** הטה ראשי קנים על הכותל וראשו אחד על הארץ: **לפי שאין לה גג.** שאינו ניכר מהו גג ומהו כותל דאהל משופע לאו אהל הוא אלא אם כן יש בו טפח זקוף כדקתני בברייתא: **גמ' שאם הגביהה מן הקרקע טפח.** אתרווייהו קאי דאמרינן לבוד בזקיפה ויש שם טפח זקוף וניכר הצריף שהוא גג וכיון שיש בו שיעור אהל בזקיפה הוי אהל: **או אם הרחיקה כו'.** אסמכה על הכותל קאי אם הרחיק ראש הסמוך לכותל מכותל טפח והיתה סמוכה על יתידות אמרינן לבוד ממנה ולכותל בשוה ולא בשיפוע והוא הגג: **שיפועי אהלים כאהלים.** אע"פ שלא הגביה ולא הרחיקה כשרה: **בכילת חתנים.** לפי שאין לה גג טפח שוה לא חשיב אהל להפסיק: **כר' אליעזר.** דאמר אהל משופע לאו אהל הוא: **ברייתא איפכא שניא.** מצאתי ברייתא ששנויה איפוך בשיטתן רבי אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין לפי שאין לה גג: **יחידאה היא.** מתניתין דתני הכי ר' נתן קתני לה דהוא יחידאה אבל חכמים שבדורו היו חולקין עליו ואומרים רבי אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין: **מתני' מחצלת קנים.** קשה ואין נוחה למשכב: **עשאה לשכיבה.** הואיל ויחדה לכך עשאה כלי ומקבלת טומאה ואין מסככין בה כו': **לסיכוך כו' ואינה מקבלת טומאה.** דלאו כלי הוא ובגמרא פריך סתמא אסתמא: **רבי אליעזר אומר כו'.** בגמרא מפרש מאי קאמרי ומאי פלוגתייהו דהיכא דפריש בהדיא לשכיבה או לסיכוך ודאי אין חילוק בין גדולה לקטנה דהא פירש אלא קטנה נראית סתמא לשכיבה גדולה נראית סתמא לסיכוך: **גמ' כאן בגדולה כאן בקטנה.** וסיפא לא דמי לרישא דסיפא הכי קאמר ואם קטנה היא ועשאה לסיכוך מסככין בה כו' הא סתמא לשכיבה: **אימא סיפא כו'.** ולר' אליעזר ליכא לתרוצי כדתנא קמא דהא אחת גדולה ואחת קטנה קתני: **אלא אמר רבא בגדולה כ"ע לא פליגי דסתמא לסיכוך.** כלומר לא תשני רישא בגדולה וסיפא בקטנה ותרוייהו כדפריש ו) דאם כן דרבי אליעזר לא מיתרצא אלא כל לסיכוך דקתני מתניתין בין בסיפא דמילתיה דתנא קמא בין בדרבי אליעזר אסתמא קאי:

והכי

טיט הנרוק יוכיח. פירש בקונטרס כדתנן במסכת מקואות (פ"ז מ"א) ואלו מעלין ולא פוסלין השלג והברד והכפור והגליד והמלח וטיט הנרוק ומעלין היינו משלימין אבל בפני עצמו לא וקשה דמה יוכיח הוא זה דאויר נמי בפני עצמו לא ואין זה יוכיח דטיט הנרוק בשעה שהוא משלים חזי לטבילה ולא דמי לאויר דאין ישנים תחתיו אפילו בשעה שהוא מצטרף ונראה דטיט הנרוק נמי אפילו בשעה שמצטרף אין מטבילין בו והכי תנן במסכת מקואות פרק שני (מ"י) מקוה שיש בו ארבעים סאה מים וטיט ר' אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט ר' יהושע אומר במים ובטיט באיזה טיט אמרו בטיט שהמים צפין על גביו ואם היו המים מצד אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט ואיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאליו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אבא אליעזר בן דלעאי אומר מקום שהמשקולות יורדות ר"א אומר היורד בפי התביות ר' שמעון אומר הנכנס בשפופרת הנוד רבי אלעזר בר צדוק אומר הנמדד בלוג ומיהו קשה דאמר ר"ל פרק ב' דזבחים (דף כב.) כל המשלים למי מקוה משלים למי כיור ולרביעית אינו משלים ופריך למעוטי מאי אילימא למעוטי טיט הנרוק היכי דמי אי דאין פרה שותה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אינו משלים והשתא אי איתא דטיט דפליגי ר' אליעזר ור' יהושע הוא טיט הנרוק היכי שביק כל הני שיעורי דר' מאיר ור' יהודה ואבא אליעזר וכולהו תנאי דמקואות ונקט שיעורא דפרה שותה ושותה ממנו דלא תנן ושמא כל הנך שיעורי דהני תנאי בהכי תלי טעמייהו דמר סבר דבהאי שותה ובהאי אינה שותה ואין שייך לומר ניחזי אנן דאין כל הפרות שוות והא דמשמע בפרק כל הבשר (חולין דף קו. ושם) דמים שנפסלו משתיית בהמה טובל בהן כל גופו לא נפסלו מחמת טיט איירי אלא מתמיה ומסריח ולא חזו לשתיית בהמה אבל אין טיט מעורב בהן ולכך כשרים לטבילה:

העושה סוכתו כמין צריף. בכי האי גוונא איירי דלאמר שמשך השיפוע בגובה עשרה איכא עדיין במשך סוכה רוחב ז' דבענין אחר לא מכשרי רבנן דהא בעינן גבוה עשרה במשך ז' בגובה י' ואפשר כשיש שם משך ז' בגובה י' שאף תחת השיפוע שאין גבוה י' כשרה כיון שיש בה (א) ד' ברוחב מידי דהוה אפסל שיוצא מן הסוכה לרבה ורב יוסף דלעיל דמכשרי בקנים היוצאים מלפני הסוכה:

שאם הגביה מן הקרקע טפח. ועשה בנין זקוף טפח והושיב עליו ראשו של שיפוע למטה וכן הרחיק מן הכותל טפח שעשה בסמוך לכותל סכך רחב טפח וסמך עליו ראש השיפוע העליון ומתוך לשון הקונטרס משמע דאותו טפח שהגביה ה)הרחיק אפילו הוא אויר כשרה דנחשבו כסתום מטעם לבוד דפירש הקונטרס אם הרחיק ראש הסמוך לכותל מן הכותל טפח והיתה סמוכה על יתידות וקצת משמע כן בירושלמי דגרסינן מודה רבי אליעזר לחכמים שאם היתה נתונה על ארבעה אבנים [א] או שאם היתה גבוהה מן הארץ פותח טפח כשרה:

לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה. דכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן ט)דילפינן ממשכן פרק במה מדליקין (שבת דף כח. ושם): **כאן** בגדולה כאן בקטנה. לא משום דתהוי רישא בחדא וסיפא בחדא אלא נקט ברישא עשאה לשכיבה בכל מחצלות משום דאיכא מחצלת דסתמא לסיכוך ובסיפא נקט עשאה לסיכוך בכל מחצלות משום דאיכא מחצלת דסתמא לשכיבה: **אמר** רבא בגדולה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לסיכוך. ולסיכוך דקתני מתני' בין בסוף מילתיה דתנא קמא בין בר"א אסתמא קאי והכי קאמר עשאה לשכיבה בהדיא מקבלת טומאה ואין מסככין בה ואם אנו יכולין לומר בה שהוא לסיכוך והיכי דמי כגון דלא פריש מסככין בה ואינה מקבלת טומאה כך פירש בקונטרס ודוחק לפרש דלהכי שייריה תנא קמא לקטנה ולא תנייה משום דסבר גדולה דווקא הוא דאמרינן בה סתמא לסיכוך הא קטנה סתמא לשכיבה ואתא ר"א למימר קטנה כגדולה וקשיא דהשתא לא פליג ר"א אעיקר מילתיה דתנא קמא אלא אדיוקא ונראה לפרש דלא אתא רבא לשנויי אלא מילתיה דר"א אבל מילתיה דתנא קמא לעולם כדשנינן ולסיכוך דקאמר ר"א היינו כדפירש בקונטרס אם יכול לומר שהיא לסיכוך כגון בסתם טהורה ומסככין בה:

אמת

עין משפט
נר מצוה

קב א ב מיי' פ"ד מהל' סוכה הלכה ז סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרלא סעיף י:
קבא ג מיי' פכ"ה מהל' כלים הלכה יג:
קבב ד ה מיי' פ"ה מהל' סוכה הל' ו' סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרכט סעיף ו:

◆

מוסף רש"י

העושה סוכתו כמין צריף. גגה ודפנותיה כאחד כעין כוורת, שאין גג ניכר לבד והדפנות לבד, או שסמכה לכותל. עשה קנים ארוכים וסמך ראשו אחד מוטה על הכותל וראשו אחד מוטה על הארץ, דגגה ודופנה אחד, שאין לה גג ואין נאה לדירה (לעיל ז.).

◆

רבינו חננאל

ואמרינן טיט הנרוק יוכיח כו'. טיט דק הניצוק כמו מים עבים. כדתנן מקוה שיש בו מ' סאה מים וטיט, ר' אליעזר אומר מטבילין במים ולא בטיט, ר' יהושע אומר במים ובטיט. באיזה טיט מטבילין, בטיט שהמים צפין על גביו, אם היו מצד אחד, מודה ר' יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט. באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאליו דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר שאין קנה מידה עומד כו'. מתני' העושה סוכתו כמין צריף. פי' צריף, כגון בונה רחב מלמטה ומיצר ועולה עד כאצבע. נמצא הבנין צר מלמעלה ומשפע ויורד. פירוש שסמכה לכותל, שעשה סכך הסוכה צדו אחד למעלה בכותל והצד האחר בארץ. ושתיהן בעשויה כמין צריף ובסמוכה (לגגן) לכותל אין לה גג. ואף על גב דבמתניתין ר' אליעזר פוסל בהני תרתי אבל רבנן פליגי עליה, ואמרינן מאי טעמא דרבנן, ואמרינן שיפועי אהלים כאהלים דמי. הא פירשה רב יוסף דמתניתין ר' נתן היא קתני לה, ויחידאה היא ולא משגחינן ביה. וקיימא לן כוותייהו דחכמים בסוכה העשויה כמין צריף ובסוכה שצידה אחת למעלה ואחרת בקרקע. פסולה [נ"א: פסולין]. וכן הלכה, ולפיכך היה ישן רב יוסף בכילת חתנים. אין לה גג אינה אהל, לפיכך אינה חשובה כסוכה בתוך סוכה לפסול הסוכה. ירושלמי

מסורת הש"ס

א) [זבחים כב.], ב) [ועי' תוס' ז:], ג) [תוספתא פ"א ה"ו], ד) [שבת קלח:], ה) [ועי' תוס' שבת קמג: ד"ה ור' יוחנן], ו) רש"ל מ"ז ונוכחים איתא סיפא, ז) ר"ב: כדפריש, ח) [לי הרמק כל"ל], ט) [ועי' תוס' ...]

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה העושה סוכתו וכו' שיש בה שבעה ברוחב מידי דהוה:

◆

גליון הש"ס

גמרא א"ל כמאן כר"א שבקת רבנן. עיין שבת דף קמג ע"ב תוס' ד"ה ור' יוחנן הנירפא שלפסק כאן א"ל שבקת רבנן. וס"ל דהא דאמרינן כר"א הייני רש"י הפ"ב כר"ל:

◆

הגהות הגר"א

[א] תוספות סד"ה שאם כו' אבנים והיתה גבוהה כו' כל"ל:

◆

רבינו חננאל (המשך)

מודה ר' אליעזר לחכמים שאם היתה נתונה על ד' אבנים או שהיתה גבוהה מן הארץ טפח כשרה. תנא העושה סוכתו (כביה) [כבית] יער הלבנון שבירושלים כשרה. למי נצרכה לר' אליעזר. מתני' מחצלת גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה כו'. ואמרינן הא דגופא קשיא כו'. ושנינן לא קשיא גדולה סתמא לסיכוך ואינה מקבלת טומאה, ואם פירש שעשיתה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה. אבל קטנה סתמא לשכיבה ואם פירש שעשיתה לסיכוך מסככין בהן [נ"א: בה]. ואקשינן אי הכי אימא סיפא דר' אליעזר, דתנן ר' אליעזר אומר אחת גדולה ואחת קטנה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה, בשלמא גדולה פירש כי לשכיבה עשאה מקבלת טומאה, שמע מינה הא סתמא לסיכוך כדאמרן, אלא קטנה קשיא דהא קתני קטנה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה, שמע מינה הא סתמא לסיכוך ואת אמרת סתם קטנה לשכיבה. ומשני רבא בגדולה דברי הכל דסתמא [לסיכוך], כי פליגי בקטנה, תנא קמא סבר קטנה לשכיבה ור' אליעזר סבר קטנה לסיכוך.